

УДК 633.521:631.52

Рівень прояву та успадкування селекційних ознак у лінійносортових і міжсортових гібридів конопель F_1 – F_3

Міщенко, С. В.

Інститут луб'яних культур НААН, вул. Терещенків, 45, м. Глухів, Сумська обл., 41400, Україна,
*e-mail: serhii-mishchenko@ukr.net

Мета. Створити лінійносортові та міжсортові гібриди однодомних конопель різних еколого-географічних типів, споріднені за батьківською формою, провести компаративний аналіз їх продуктивності, установити характер успадкування селекційних ознак у першому поколінні. **Методи.** Селекційні (самозапилення, гібридизація у вегетаційному будинку), польові, статистичні, визначення коефіцієнтів домінування h_r . **Результати.** Міжсортові гібриди 'Глухівські 58' / 'Глухівські 51', 'Глесія' / 'Глухівські 51' і 'Золотоніські 15' / 'Глухівські 51' за переважною більшістю селекційних ознак поступались своїм лінійносортовим аналогам, створеним за участю самозапилених ліній тих же сортів (І6 'Глухівські 58' / 'Глухівські 51', І4–І6 'Глесія' / 'Глухівські 51' і І6 'Золотоніські 15' / 'Глухівські 51'). Згрупувавши емпіричні дані за типами гібридів, констатували, що лінійносортові схрещування мали вищу господарську цінність за багатьма ознаками, закономірність прояву гетерозисного ефекту спостерігалася

саме за умови, коли в гібридизацію включені порівняно гомозиготні (стабілізовані) за рядом ознак самозапилені лінії та віддалені генотипи конопель – середньоєвропейський і південний еколого-географічний тип. Істотну різницю виявлено за ознаками технічної довжини (197,4 і 186,0 см), діаметру (10,53 і 9,30 см) та маси стебла (20,72 і 18,65 г), маси волокна (6,70 і 5,67 г) та маси насіння з рослини (14,12 і 11,36 г), частки однодомної фемінізованої матірки у статевій структурі популяції (89,7 і 82,7% відповідно). У лінійносортових гібридів F_1 селекційні ознаки успадковувались переважно за типом наддомінування. **Висновки.** Створення гібридів із залученням самозапилених ліній є дієвим і перспективним способом у селекції сучасних сортів конопель, оскільки відбувається формотворення унікальних генотипів, які поєднують досить відмінні ознаки в одному рослинному організмі, прискорюється процес створення сорту, оскільки вже на ранніх етапах селекції він дає змогу отримати стабільний за низкою ознак вихідний матеріал.

Ключові слова: коноплі; селекція; сорт; самозапилення; схрещування; однодомність; продуктивність.

Serhii Mishchenko
<https://orcid.org/0000-0002-1979-4002>

УДК 633.12:631.1

Стан та перспективи розвитку виробництва гречки в Україні

Ночвіна, О. В.^{1*}, Вільчинська, Л. А.², Таганцова, М. М.¹

¹Український інститут експертизи сортів, вул. Генерала Родінцева 15, 03041 м. Київ
*e-mail: elena.mikoljuk@gmail.com

²Подільський державний аграрно-технічний університет, 32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка 13, e-mail: vilchynskal.@gmail.com

Мета. На основі порівняння посівних площ зайнятих під гречкою в Україні встановити її динаміку, оцінка перспектив розвитку ринку гречки урахуванням змін у програмі державної підтримки агропромислового комплексу. **Методи.** Порівняння, узагальнення, синтезу та аналі-

зу при визначенні закономірностей та особливостей динаміки зміни площ зайнятих під гречкою. **Результати.** Подано результати вивчення зміни ринку та змін площі гречки їстівної. Встановлено, що в Україні існує тенденція до скорочення площ під цією круп'яною культурою. Для покращення ситуації із виробництвом гречки в Україні 2021 року прийнято нові програми держпідтримки агропромислового комплексу. **Висновки.** У світі гречка вважається малопоширеною зерновою культурою. Її основне виробництво зосереджене в Китаї і Росії, на частку яких сумарно припадає 60–70% світового врожаю. До 2013 року в трійку найбільших виробників

Olena Nochvina
<https://orcid.org/0000-0002-6639-3260>
Ludmila Vilchynska
<https://orcid.org/0000-0001-6069-2203>
Maryna Tagancova
<https://orcid.org/0000-0003-3737-6477>

гречки входила Україна. Однак у результаті істотного скорочення площ сівби попередні позиції були втрачені. Посівні площі в Україні за останні чотири роки зменшилися до 67,5 (2019 р.), 78,5 (2020 р.) із 188,8 тис. га у 2017 році, а урожайність варіює від 9,7 до 13,1 ц/га. Основними регіонами вирощування гречки в Україні є: Хмельницька, Сумська, Чернігівська, Харківська, Вінницька, Тернопільська області, лідер з виробництва гречки – Житомирщина. Левова частка посівних площ (близько їх половини), а в окремих випадках навіть більше зосереджена у господарствах населення, де часто урожайність на порядок вище від сільськогосподарських підприємств. На жаль, прогнози на 2021 рік щодо структури посівних площ під культурою не втішні.

Для покращення ситуації з обсягами виробництва гречки у 2021 році Уряд України запровадив нові програми держпідтримки агропромислового комплексу - державна підтримка сільгоспвиробників шляхом виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблюваних угідь (гречка). На програму передбачено 50 млн грн. Допомога видаватиметься фермерам на площі до 300 га, з розрахунку 3,5 тис. грн на один га (в тому числі і насіннєвим господарствам). В майбутньому планується розширити перелік нішевих культур для яких надаватиметься підтримка. До цього списку можуть потрапити просо, жито та овес.

Ключові слова: *обсяги, гречка, зменшення площ, зміни, державна підтримка, сорт, області.*

УДК 633.34:631531

Вплив удобрення Нітроамофоска-М на показники життєздатності насіння сої сорту Ментор

Панасюк, Р. М.

Львівський національний аграрний університет, вул. В. Великого, 1, м. Дубляни, 80381, Україна,
e-mail: rouslanapanasiuk@ukr.net

Мета. Метою наших досліджень було вивчення впливу нового комплексного добрива Нітроамофоска-М на показники життєздатності насіння сої сорту 'Ментор' у зоні Західного Лісостепу. **Методи.** Польовий, лабораторний, математичної статистики. **Результати.** Наші дослідження проводились впродовж 2017-2019 рр. на дослідному полі кафедри технологій у рослинництві Львівського національного аграрного університету. У дослідженнях використали сорт сої 'Ментор', занесений до Реєстру сортів рослин України у 2013 році. Дослід закладали за такою схемою: 1 – Без добрив (контроль); 2 – Фосфоритне борошно (5 ц/га); 3 – Нітроамофоска-М (2 ц/га); 4 – Нітроамофоска-М (3 ц/га); 5 – Нітроамофоска-М (4 ц/га); 6 – Нітроамофоска-М

(5 ц/га). Результати трирічних досліджень показали, що удобрення досить сильно впливало на інтенсивність початкового росту насіння у порівнянні з контрольним варіантом (без удобрення), внаслідок чого даний показник в межах дослідів знаходиться на рівні 64-84%. Найвищу лабораторну схожість мав варіант з удобрення 4 ц/га та 5 ц/га, найнижчу - варіант без удобрення. На інших варіантах удобрення названий показник становив 98%. **Висновки.** В результаті проведених досліджень одержано, що в умовах Західного Лісостепу використання на посівах сої комплексного мінерального добрива Нітроамофоска-М в нормі 4 ц/га позитивно впливає на показники життєвості та життєздатності насіння (підвищується швидкість проростання, збільшується лабораторна схожість та натурна маса зерна).

Ключові слова: *удобрення, соя, життєздатність, насіння*

Panasiuk Ruslana
<https://doi.org/10.31734/agronomy2020.01.089>